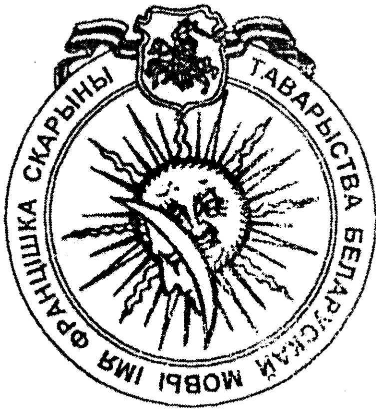

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Наша слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года № 45 (584) 27 ЛІСТАПАДА 2002 г.

Так паступаюць з нашай памяццю

Напачатку лістапада ў вёсцы Беліца Лідскага раёна ноччу, па-зладзейску былі знесены мемарыяльны крыж і памятная дошка ў гонар лідскай шляхты, якая ў 1659 годзе дала бой пры пераправе цераз Нёман 30-ці тысячнаму войску маскоўскіх агрэсараў, якія мелі ад свайго крывавжэрнага цара задачу пабіваць нашых прашчураў "сколько Бог милостивый поможет" і выбілі больш паловы насельніцтва нашай зямлі, зруйнавалі, між іншым, і спалілі і Ліду, і Горадню. На тэрыторыі сённяшняга Лідскага раёна былі спалены і выразаны Беліца, Дворышчы, Мыто, Ваверка, магчыма, іншыя паселішчы, што больш не адрадзіліся. Лідчына страціла 25 % насельніцтва. У той час супраць іншаземнай набрыдзі лідская шляхта паднялася па паспалітаму рушэнню, гэта значыць "на конь" было пасаджана ўсё мужчынскае насельніцтва ад 15 да 60 гадоў. Усе гэтыя патрыёты ў большасці сваёй засталіся ляжаць у Беліцы, а сёння ў гэтай Беліцы не знайшлося 1 кв. метра зямлі пад памятны крыж па іх.

Крыж быў пастаўлены з дазволу выканкаму сельскага савета, днём, урачыста, у прысутнасці вялікай колькасці людзей, асвечаны мясцовым ксендзам. Была адпраўлена святая імша.

Скралі крыж ноччу, але Беліца -- вёска...

Так выглядае месца, дзе стаяў крыж і ляжала пліта

Старшыні Лідскай гарадской рады ТБМ
імя Францішка Скарыны
С. Судніку

У адказ на запыт старшыні Лідскай гарадской рады ТБМ сп. С. Судніка ад 28.Х.2002 г. паведамляем, што **сапраўды ў снежні 1659 г.** у час наступлення ваяводы князя Івана Хаванскага на г. Гродна ў Лідскім павеце каля пераправы праз Нёман (праўдападобна, каля **в. Беліца**) мясцовае шляхецкае рушанне ўступіла ў бітву з царскай арміяй. Сеча скончылася перамогай ваяводы Хаванскага.

Загадчык аддзела гісторыі Беларусі
XIII-XVIII стст. Інстытута гісторыі
НАН Беларусі. канд. гіст. навук **Ю. М. Бохан.**

Так паступаюць з намі

ТБМ атрымала папярэджанне

29 лістапада 2002 года Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны атрымала пісьмовае папярэджанне ад Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь за подпісам першага намесніка міністра спадара А. С. Петраша Адказным чыноўнікам міністрэства не спадабалася, што Лідская гарадская арганізацыя ўстанавіла мемарыяльны крыж ля вёскі Беліца Лідскага раёна ў гонар нашых продкаў, якія мужна баранілі сваю Айчыну ў 17 ст. Нягледзячы на тое, што папярэдне быў атрыманы дазвол ад мясцовага сельсавета на ўстаноўку крыжа Мінюст прад'явіў нам масу прэтэнзій, у той час, як па ўсёй Беларусі мемарыяльныя крыжы і іншыя знакі ставяцца без усялякага дазволу. Нядаўна невядомыя злачынцы ноччу знішчылі вышэйзгаданы крыж і вывезлі яго ў невядомым кірунку. Можна толькі пашкадаваць выканаўцаў гэтага зладзейскага ўчынку, бо мы добра ведаем лёс тых камуністаў, якія ў хрушчоўскія часы ламалі крыжы на беларускіх храмах.

Таксама Міністэству юстыцыі не спадабалася вераснёўская акцыя ТБМ пад назовам "Размаўляем па-беларуску". Нам выказаны надуманыя прэтэнзіі да афармлення рэкламнага лістка, які ТБМ размясціла ў вагонах менскага метро. Такім вось чынам была ацэнена дзейнасць ТБМ. Бо, вядома, на тых, хто не працуе, ніхто і не звяртае ніякай увагі.

Старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" Алег Трусаў.

МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ	МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
220004, г. Мінск, Калектарная,10. Тэл. 220-86-87, факс 220-96-84	220004, г. Минск, Коллекторная,10. Тел. 220-86-87, факс 220-96

Пісьмовае папярэджанне
аб парушэннях патрабаванняў
Закона Рэспублікі Беларусь "Аб грамадскіх аб'яднаннях"
і іншых актаў заканадаўства і Статута

"26" лістапада 2002 г. № 06-04 * 14007

Рада Грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
вул. Румянцава, 13, 220005, г. Мінск

Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Беларусь устаноўлена, што Лідская гарадская арганізацыя Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" правяла ўстаноўку вырабленага па яе ініцыятыве мемарыяльнага крыжа ля вёскі Беліца, што ў Лідскім раёне, у выніку чаго названая аргструктура выйшла за памеры тэрыторыі сваёй дзейнасці.

Пытанне ўстаноўкі мемарыяльнага крыжа не было ўзгоднена ва ўстаноўленым парадку, што прывяло да парушэнняў патрабаванняў Палажэння аб парадку заняцця і прадастаўлення зямельных участкаў, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 06.08.2002 № 422, пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 06.09.2000 № 1393 "Аб парадку праектавання, стварэння (будаўніцтва), рэканструкцыі і прыёмкі твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь", рашэння Гродзенскага выканаўчага камітэта ад 16.08.1999 № 332 "Аб рэгуляванні размяшчэння культавых будынкаў і збудаванняў на тэрыторыі вобласці".

Таксама ўстаноўлена, што пры ўстаноўцы мемарыяльнага крыжа Лідскай гарадской аргструктурай фактычна быў праведзены сход жыхароў вёскі Беліца. Аднак, дазвол на яго правядзенне на 15.09.2002 ва ўстаноўленым парадку не быў атрыманы. Такім чынам, мела месца парушэнне патрабаванняў арт. 11 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсцях, дэманстрацыях і пікетаванні".

Акрамя таго грамадскае аб'яднанне пацвердзіла, што "Лідская раённая арганізацыя не мае рэгістрацыі ў райвыканкаме". Гэтым парушаны патрабаванні арт. 16 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб грамадскіх аб'яднаннях", пунктаў 17 і 18 Палажэння аб дзяржаўнай рэгістрацыі (перарэгістрацыі) палітычных партый, прафесійных саюзаў і іншых грамадскіх аб'яднанняў, зацверджанага Дэкрэтам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26.01.1999 № 2.

Грамадскае аб'яднанне прызнала, што ім сапраўды ў інфармацыйным лістку, які мае адносіны да беларускага месячніка "Размаўляем па-беларуску", "не ўжывалася афіцыйная назва ... арганізацыі...". У выніку парушаны патрабаванні арт. 50 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь, п. 1.1. Статута і ў сувязі з гэтым арт. 4 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб грамадскіх аб'яднаннях".

На падставе выкладзенага, кіруючыся артыкуламі 26, 27 і 28 Зако а Рэспублікі Беларусь "Аб грамадскіх аб'яднаннях", Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь выносіць Радзе Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" пісьмовае папярэджанне.

Аб прынятых мерах прапануем паведаміць Мінюсту Беларусі ў месячны тэрмін.

Дадзенае пісьмовае папярэджанне можа быць абскарджана ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь у месячны тэрмін.

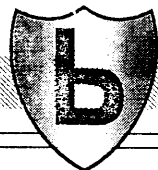
Першы
намеснік Міністра А. С. Петраш.

Беларуская мова- ТБМ наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Алесь Раманоўскі, г. Менск 3000 р.
2. Уладзімір Содаль, г. Менск 1000 р.
3. Кагновіч Алесь, г. Менск 10 дол.
4. Рудэка Людміла, г. Нясвіж 2000 р.
5. Супол. "Рэфармацыя", г. Менск 50 дол.
6. Абакунчык Галіна, г. Менск 1000 р.
7. Тушынскі Дзяніс, г. Менск 1000 р.
8. РуП БелМабілЭнерга, г. Менск 20000 р.
9. Туруп Рыгор, г. Менск 10000 р.
10. Фурс Аляксандр, г. Паставы 5000р.
11. Шупенька Сяргей, г. Менск 5000 р.
12. Русаў Пётра, г. Менск 5400 р.
13. Казлоўская Іна, г. Менск 1000 р.
14. Марыя і Андрэй Гараненя в. Пяцкаі 2000р.
15. Новікаў Уладзімір, г. Слуцк 1500 р.
16. Лепельская суполка 26000 р.
17. Глінская суполка ТБМ 5000 р.
18. Віктар Навуменка, г. Менск 10000 р.
19. Удзельнікі шэсця ў Курапаты 34870 р.
20. Сафро Марыя, г. Масква 5000 р.
21. Удзельнікі з'езду СБП 1620 р.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцава 13, г.Менск, 220005, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № 3015212330014 у Менскай гардырэкцыі ААТ Белбізнесбанка код 764 праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк (камісійны збор пры гэтым не бярэцца).

Анатоль Літвіновіч

З ВОСТРЫМ СЛОВАМ МІЖ БРАТАМІ

У апошні час беларускія і рускія даследчыкі (гісторыкі, этнолагі, мастацтвазнаўцы, мовазнаўцы і інш.) усё часцей звяртаюцца да беларуска-рускіх узаемаадносін перыяду сярэднявечча. Працы іх прысвечаны адлюстраванню тых або іншых аспектаў беларуск-расійскіх узаемадачыненняў, у тым ліку ў галіне фальклору. Фактычна і ў нашым артыкуле мы звяртаемся да гэтага ж перыяду, бо большасць прыказак і прымавак, якія нас цікавяць, узніклі ў эпоху позняга сярэднявечча. Калі з тэрмінамі "маскаль", "маскавіт", "масквіцянін", "масква" усё зразумела, то з найменнямі "ліцвін", "літовец", "літоўчык", "ліцвяк", "літва" не ўсё так проста, як можа здацца на першы погляд. Калі большасць беларускіх даследчыкаў пад згаданымі вышэй этнонімамі ў апошнім выпадку пераважна разумеюць продкаў сучасных беларусаў і ўсходніх літоўцаў, а таксама этнічныя беларускія землі (і частку літоўскіх), то бальшыня рускіх аўтараў (або іх значная частка), наадварот, - толькі продкаў цяперашніх літоўцаў і Літву ў сучасным разуменні гэтага слова. Што ўкладвалі ў тэрміны "ліцвін", "літовец", "літва" у перыяд сярэднявечча, дапамагаюць зразумыець не толькі летапісныя, літаратурныя, гістарычныя крыніцы, але і фальклорныя творы, выразы. Дзіўна, але факт, у ніводным рускім фальклёрным творы мы не знайшлі найменняў "беларусы" або "беларусцы", пад якімі б выступалі нашы продкі. Нездарма ж рускі этнограф С. Максімаў у "Живописной России" (1882) пісаў, што "назва "беларус – штучная, кніжная і афіцыйная. Самі сябе патомкі крывічоў пад гэтым імем не ведаюць". На думку некаторых вучоных, у прыватнасці, В. Пануцэвіча, "ліцвін", "літовец", "літва" былі не толькі нашымі гістарычнымі, але і нацыянальна-этнічнымі найменнямі. Чаму гэтыя назовы трывала і на доўгі час прымацаваліся да нашай этнічнай тэрыторыі і яе карэнных жыхароў, заслуга нашых продкаў. Менавіта яны з'яўляліся заснавальнікамі і гаспадарамі Вялікага княства Літоўскага. Што мы ўкладваем у назвы "ліцвін", "літовец", "літва", а таксама, як адлюстраваўся вобраз суседняга народа ў фальклоры (парэміяграфічныя матэрыялы) блізкага, але ўсё ж іншага этнасу, чытач даведаецца з гэтага артыкула.

Беларусы і рускія маюць шэраг супольных рыс у сваёй духоўнай і матэрыяльнай культуры, агульныя моманты ў гістарычным мінулым, аднак гэта ў многім розныя народы (адрозніваюцца яны сваёй антрапалогіяй, генафондам, тэмпераментам, здольнасцямі, характарам, менталітэтам, многімі з'явамі традыцыйнай народнай і прафесійнаі культуры. Болей за тое, адносяцца да розных цывілізацый: беларусы да еўрапейскай, руская-еўразійскай).

Нас цікавіць праблема мастацкага адлюстравання ў фальклоры беларусаў і расійцаў іх узаемных этнічных стэрэатыпаў.

Большасць (або значная частка) беларускіх і рускіх прыказак і прымавак, у якіх узаемна характарызуюцца іх стэрэатыпы, узнікла ў перыяд сярэднявечча.

Беларусы, як вядома, у XI-XУ ст.ст. называліся "русінамі", "рускікі", "рускімі" (праўда, у XIУ-XУ стст. насельніцтва заходняй часткі Беларусі насіла назву ліцьвіны), у XУI-XУIII стст. найменне **ліцьвіны** распаўсюджваецца на ўвесь дэмаграфічны масіў ВКЛ (датычыць яно ў асноўным беларусаў). Паняцце **ліцьвіны** было таксама і саманазвай нашых продкаў. Калі ў XIУ-XУ ст. ст. ліцьвінамі называлі сябе пераважна жыхары заходніх зямель Беларусі, то пазней (асабліва з другой паловы XУI ст.) - усе насельнікі-беларусы (каталікі, уніяты, пратэстанты, часта праваслаўныя) і нават часам прадстаўнікі некарэннага этнасу.

Што тычыцца наймення "Белая Русь", "беларусцы", "беларусы" у адносінах нашай зямлі і нашых продкаў, то спачатку яно, напр., у другой палове XУI-XУII ст. ст., верагодна, мела не столькі этнічнае, колькі канфесійнае значэнне і адносілася не толькі да продкаў праваслаўнага веравызнання сучасных пераважна ўсходніх беларусаў, але і праваслаўных продкаў цяперашніх украінцаў (напр., казаччыны). І куды пазней (канец XIX – пачатак XX ст. ст.) гэта найменне пачало набываць этнічны сэнс і замацоўвацца за беларускай этнічнай тэрыторыяй (А. Белы).

Продкі цяперашніх беларусаў называлі продкаў сучасных рускіх, напрыклад, у XУ –XУII стст. маскалямі, маскавітамі, масквіцянамі, масквой. Заўважым, у згаданы вышэй перыяд Маскоўская дзяржава ў заходнеэўрапейскіх гістарычных крыніцах нярэдка называлася Белай Руссю. Верагодна, з XУI-XУII ст. ст. паходзіць адна з мянушак, якая ўжывалася ў адносінах рускіх – "кацапы". Акрамя таго, у мінулыя стагоддзі беларусы і украінцы лаялі і дражнілі рускіх яшчэ бурлакамі, філіпонамі, ліпаванамі.

Пра тое, што рускія, украінцы, палякі і немцы называлі нашых продкаў літвой і ліцвінамі яшчэ з часоў сярэднявечча сведчаць не толькі гістарычныя, летапісныя і літаратурныя крыніцы, але моўныя і фальклорныя творы гэтых народаў, узнікненне якіх адносіцца, мажліва, да XIII-XУII ст. ст.

Так, напр., у рускай мове, а таксама вуснай паэтычнай творчасці з даўніх часоў вядомы выразы "Литва поганая", "Литва некрещенная", "Литва безбожная", "Литва беззаконная", якія адносіліся не толькі да продкаў сучасных паўднёва-усходніх і ўсходніх літоўцаў, але і да продкаў цяперашніх беларусаў. І ў гэтым нічога дзіўнага няма, бо яшчэ ў даўнія часы, напрыклад, у XIII ст. "было звычаем сваіх ворагаў называць беззаконнымі, паганымі, нехрышчонымі, язычнікамі незалежна ад таго, былі ці не былі яны такімі" (М.І.Ермаловіч). Зразумела, што падобныя словы ўжываліся і да хрысціян не толькі XIII ст., але і пазнейшых.

Нашы продкі гралі настолькі важную ролю ў ВКЛ, што іх называлі ліцьвінамі не толькі суседнія народы (рускія, украінцы, палякі, немцы), але і этнасы, што знаходзіліся ад нашай зямлі куды далей (шведы, фіны, чэхі і інш.). Болей за тое, нашых продкаў маглі называць ліцвінамі не толькі небалты, але і балты (заходнія літоўцы), бо добра вядома, што жамойцы да XIX ст. сябе не называлі літоўцамі. Аднак тут галоўнае тое, што яшчэ ў XIX ст. заходнія беларусы (Слонімскі, Наваградскі і інш. паветы) сябе вызначалі як ліцьвіны, і многія з'явы беларускай (пераважна заходнебеларускай – А. Л.) культуры папярэдніх стагоддзяў называліся літоўскімі (літоўскі конь, літоўская саха, літоўская барана, літоўскі боршч, літоўка-каса кароткая для касьбы ў лесе паводле ўжо фабрычных нумароў мела нумар 7, літоўская мова і інш).

Такім чынам, хто быў гаспадар у ВКЛ, добра ведалі шматлікія па колькасці, жыццяздольныя, энергічныя і дзяржаватворчыя народы, якія нярэдка ўмешваліся ва ўнутраныя і знешнія справы нашай дзяржавы вялікага Княства.

Заўважым, што з назвай "Літва", "літоўскі" тут адбылося тое самае, што з назвамі "Лівонія", "лівонскі", "Прусія", "прускі". У XIII-XУI стст. Лівонія была нямецкім гаспадарствам, хаця ў ёй і жыло шмат ўграфінаў – ліваў. Кіравалі ж дзяржавай лівонцы-немцы, а не ліві-угра-фіны. У XIII-XУI стст. Прусія была дзяржавай нямецкай, хаця рэшткі прусаў-балтаў яшчэ жылі на яе тэрыторыі ў гэты перыяд. Гаспадарамі ж, як і ў папярэднім прыкладзе, былі немцы-прусакі, а не балты-прусы.

(Працяг у наступных нумарах.)

"Размаўляем па-беларуску"

У верасні гэтага года ТБМ праводзіла месячнік **"Размаўляем па-беларуску"**. Я вырашыла распытаць 1-га намесніка старшыні ТБМ **Людмілу Дзіцэвіч** пра вынікі гэтай акцыі, і вось пра што даведалася:

- Калі ўзнікла ідэя правядзення месячніка "Размаўляем па-беларуску"

- Такія ідэі ўзнікалі даўно, іх было некалькі.

Ва ўсякім разе ў 1996 г. я прапаноўвала падобны месячнік. Але тады быў вельмі моцны псіхалагічны ціск на людзей. Бо беларусізацыя пачала спыняцца. І за карыстанне беларускай мовай можна было атрымаць па галаве. Таму тады ініцыятыва не ажыццявілася, а цяпер, калі страх улёгся, беларусы пачалі менш баяцца, пасмялелі. Раней многія доўгі час лічылі, што беларуская мова грубая, "калгасная", нікому не патрэбная. За годы беларусізацыі вырасла новае пакаленне. Многія павучыліся ў беларускіх школах, пачулі, на якой мове гаворыць парламент, Савет Міністраў і інш.

Яны ўбачылі, што беларуская мова патрэбна незалежнай Беларусі – і яны пачалі ганарыцца ўласнай дзяржавай і мовай. І за мяжой, куды гэтыя маладыя людзі пачалі ездзіць: то на аздараўленне, то на вакацыі- яны ўбачылі, што толькі мова вылучае іх сярод ўсіх савецкіх, якіх за мяжой называлі рускімі. Для замежніка і грузін, і армянін, і эстонец, і украінец былі рускімі, бо з Савецкага Саюза. Але з 90 –га года і грузін, і армянін, і эстонец, і украінец набылі сваю нацыянальную мову і ўпарта цяпер яе трымаюцца, што нельга сказаць пра беларусаў. Мы набылі мову, але ў 1995 годзе, на рэфэрэндуме, амаль прамянялі яе на рускую. І моладзь зразумела, што за мяжой з рускай мовай мы – рускія, таму яна набыла жананне карыстацца сваёй мовай. Таму ідэя правесці месячнік "Размаўляем па-беларуску" у верасні 2002 года ўпала на падрыхтаваную глебу. Грамадства, асабліва маладое пакаленне, ужо гатова гэтую ідэю рэалізоўваць.

- Скажыце Людміла Мікалаеўна, як прайшоў месячнік, якія яго вінікі?

- Сама ідэя месячніка не азначае, што па-беларуску павінны былі гаварыць усе. Вельмі многія нават і не чулі пра яго, хоць рэклама была шмат дзе размешчана, але ўсім пачуць гэта і не магчыма. Смешна, калі нейкую справу робіць 99,9 жыхароў краіны. Гэта нерэальна. І вынікі месячніка ў тым, што сябры ТБМ разнеслі ідэю, паведамілі знаёмым, выкладчыкі і настаўнікі запрасілі сваіх вучняў і студэнтаў ўключыцца ў месячнік. Актыўна ўдзельнічалі студэнты Тэхналагічнага універсітэта, якія не толькі гаварылі па-беларуску, але і правялі апытанне жыхароў сталіцы па моўных праблемах, студэнты БДУ культуры апублікавалі на старонках газеты "Навы час" інфармацыю пра ступень свайго ўдзелу ў месячніку, далі пэўныя парады па лепшым правядзенні наступных месячнікаў. У месячнік уключыліся студэнты Лінгвістычнага універсітэта, педкаледжа № 1, студэнты Палітэхнічнага універсітэта і многія іншыя. Мова стала гучаць на вуліцах часцей, што і было мэтай гэтай ідэі. Мала таго, моладзь прапаноўвала працягнуць месячнік. Так была пададзена прапанова ў кастрычніку спяваць па-беларуску, у лістападзе танчыць, у лютым кахаць, калі мы ўсе будзем адзначаць дзень св. Валянціна. І не важна, што на сёння мы не можам дакладна сказаць, як мы будзем танчыць ці кахаць па-беларуску, бо спачатку нараджаецца ідэя і, калі яна добрая, то абавязкова рэалізуецца.

- А што ж мы будзем рабіць па-беларуску ў снежні і іншых месяцах?

- Прапанаваў больш чым трэба. У асноўным іх падае моладзь. Калі праходзілі сустрэчы рэдактара газеты "Новы час" Алены Анісім са студэнтамі, то гучалі прапановы і пісаць па-беларуску, і купляць па-беларуску, і марыць па-беларуску, і есці па-беларуску, і падпісвацца на беларускія выданні, і, нават, маўчаць па-беларуску. Мушу заўважыць, што апошняе мы рабілі на працягу некалькіх стагоддзяў даволі дасканала, і таму лічу: хопіць намаўчаліся, А ў снежні, там жа і Каляды і Новы год, то можна і гатаваць па-беларуску, і есці беларускае і шмат чаго другога. Як трапна смяяліся вясковых матулі са сваіх дзяцей ў 60-х і 70-х гг., калі тыя прыязджалі з горада ў вёску з "рюской" мовай. Яны казалі: Гарадскіх булачак наеўся, то ўжо язык цісне". Я думаю, рускай мовы мы ўсе наеліся. Самая пара вяртацца да сваёй бульбачкі. Яна такая ж дасканалая, еўрапейская, як і англійская potatoю.

- А ці былі якія перашкоды ў правядзенні месячніка?

- Як на маё здзіўленне, то абсалютна не. Больш за тое адчувалася спрыянне. Ва ўстановах, дзе я бывала ў верасні, сутыкалася з тым, што чыноўнікі ведаюць пра месячнік вельмі прыхільна да яго ставяцца. Абсалютна кожны з іх шкадаваў, што мы забыліся на сваю мову, некаторыя ўспаміналі, як вучыліся ў беларускай школе. Яны імкнуліся гаварыць са мной па-беларуску і радаваліся, як дзеці, калі гэта цалкам удавалася. Гэта паказвае, што глеба для росту папулярнасці беларускй мовы сярод чыноўніцтва таксама падрыхтаваная. А калі казаць пра звычаі людзей, то я ўжо даўно прывыкла, што маю беларускую мову людзі і ў транспарце на вуліцы і ў краме і на пошце ўспрымаюць вельмі дабразычліва Мне могуць падарыць кілаграм яблык за беларускую мову, праехаць са мной у трансарце лішнія прыпынкі, каб пагаварыць па-беларуску, абслужыць без чаргі. І ў гэтым я бачу, як прачынаецца беларус, як хоча далучыцца да сваёй прасторы, і ТБМ у гэтым дапамагае.

Гутарыла Ірына Секержыцкая.

Сапраўдныя студэнты

15 лістапада ў БДУК адбылося пасвячэнне ў студэнты 139 групы ФБІС, спецыялізацыі беларуская мова і літаратура. Асноўную частку праграмы выконваў другі курс, 239 група. Разам са студэнтамі выступалі і выкладчыкі, куратары груп Алена Шунейка і Людміла Дзіцэвіч. З універсітэтам першакурснікаў пазнаёміла Ірына Кажаноўская. Яна распавяла, у якім кабінеце можна знайсці кіраўніцтва, дзе знаходзяцца асноўныя кафедры факультэта. Гумарэскі пра выкладчыкаў кафедры беларускай мовы і літаратуры прачыталі Алена Пракопчык і Кацярына Яўмененка. Затым спадарыні А. Шунейка і Л. Дзіцэвіч праспявалі цудоўную песню пра Беларусь. Трэба адзначыць і выступлене Вольгі Чудзікавай, пасля маналогу якой многія з прысутных праслязіліся. А Таццяна Арлоўская расказала ўсім прысутным пра значную частку студэнцкага жыцця, інтэрнат. Дала якасныя парады навічкам. Алена Пісарэнка – кіраўнік творчай суполкі "БУКет" запрасіла ўсіх "талентаў" на чарговае паседжанне.

Сваё выступленне 239 група скончыла песняй А адказнае слова належала першаму курсу. Яны коратка расказалі пра кожнага студэнта, падзяліліся сваімі вершамі і песняй.

Напрыканцы сустрэчы выказала жаданне выступіць Ала Іванаўна Фядорына – намеснік дэкана па выхаваўчай рабоце. Яна пажадала ўсім поспехаў, добра ўладкавацца ў жыцці, дала запрашальныя белеты ў тэатр.

І зноў гучала песня, якая з'яднала выкладчыкаў і студэнтаў. Цяпер 139 група БУК – сапраўдная студэнцкая група.

Ірына Секержыцкая.

Падарунак бібліятэкам Карэліцкага раёна

Летам гэтага года ў ТБМ звярнуліся бібліятэкары Карэліцкага раёна з просьбай з нагоды 200-годдзя з дня нараджэння славутага даследчыка і вучонага, ураджэнца Карэліцкага раёна Ігната Дамейкі аказаць дапамогу ў папаўненні фондаў бібліятэк раёна беларускай літаратурай, а таксама газетамі і часопісамі. Сакратарыят ТБМ адгукнуўся на гэтую просьбу і спачатку аформіў падпіску на газету "Наша слова" для найбольш буйных бібліятэк раёна, а потым, 22 кастрычніка, перадаў некалькі сотняў розных беларускамоўных кніжак гістарычнага, філасофскага, філалагічнага і даведачнага характару.

Таксама сябры ТБМ арганізавалі збор кніг ад грамадзянаў горада Менска, якія ахвяравалі каля паўсотні кніг са сваіх асабістых бібліятэк. Найбольшую колькасць кніг і часопісаў перадаў Карэлічам вядомы навукоўца і даследчык Адам Мальдзіс. Варта дадаць, што ўсе без выключэння бібліятэкі Карэльшчыны атрымалі другі і трэці нумары новай газеты ТБМ "Навы час".

Спадзяёмся, што гэтая акцыя павялічыць колькасць сяброў і прыхільнікаў ТБМ у Карэліцкім раёне.

Сакратарыят ТБМ.

Двайное свята

У вёсцы Пеляса, што паблізу мястэчка Радунь Воранаўскага раёна адбылося свята Лінуса-Лёну і адначасова дзесяцігоддзя мясцовай літоўскай недзяржаўнай школы. На ўрачыстасць сабраліся навакольныя літоўцы. З вялікай пашанай усталялі яны майстроў вырошчвання вылакністага-шаўкавістага, тых хто з ільняной тканіны робіць рукатворныя цуды, і вядома, настаўнікаў школы, якія вучаць вясковых дзяцей літоўскай мове і выкладаюць іншыя прадметы, адкраваючы сваім выхаванцам дарогу ў віленскія ВНУ.

На ўрачыстасцях прысутнічаў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Ёнас Паўлаўскас.

Алесь Жалкоўскі.

Музыка беларускага Рэнесансу

Праект Арыны Вячоркі "Легенды Вялікага Княства" пры падтрымцы БМАgroup набывае новае дыханне — запланавана серыя канцэртаў старадаўняй музыкі самых папулярных і вядомых выканаўцаў сярэднявечнай беларускай музыкі. Штомесяц на базе Рэспубліканскага палацу культуры ветэранаў аматары музычнай медыявістыкі атрымаюць магчымасць не толькі паслухаць музыку, але і пагаварыць са сваімі ўлюбёнымі выканаўцамі. Таксама можна абмеркаваць праблемы апрацовак і стылізацыі гістарычных мелодый, спосабаў іх выканання. Акрамя гэтага слухачы змогуць прагаласаваць за найлепшую кампазіцыю вечарыны, вартую для новай музычнай зборкі "Легенды Вялікага Княства-2". **Месца правядзення імпрэзы:** Рэспубліканскі палац культуры ветэранаў, вул. Я.Купалы,21. Білеты прадаюцца ў касе Палацу і ў распаўсюджвальнікаў (у метро). **Даведкі па тэлефоне**: 8-029-6-490-888 (Віталь).

Пачатак канцэртаў – 19.00

Папярэдні расклад будучых канцэртаў праекту:
29 снежня — Старадаўнія спевы, канты — Гурт "Guda", "Капэла Алеся Ляся", салістка Вольга Емельянчык (Полацк).
28 студзеня — Творчая вечарына дудара Алеся Журы і Іны Перасецкай.
26 лютага — "Музыка замкаў і палацаў". Лютніст Юры Дубнавіцкі (Пінск), квартэт "Кантраданс"(Баранавічы).
25 сакавіка — "Старадаўнія гімны і гістарычная песня".
22 красавіка — Еўрапейская танцавальная музыка.
20 траўня — Арганны канцэрт.

А. Мітроновіч.

"Суседкі"

Калі спявае самадзейны ансамбль народнай песні "Суседкі" Уздзенскага Дома культуры, то здаецца, што спявае зямля Беларусі -- так часта гавораць пра выканаўцаў гэтага калектыву. У яго рэпертуары -- фальклорныя, народныя і сучасныя песні, якія яны спяваюць з асаблівай цеплынёй. Калектыву ўжо 13 гадоў. Ім кіруе Ірына Ярмак. "Суседкі" - удзельніцы фестывалю "Чачырскі гармонік", прызёры раённых аглядаў мастацкай самадзейнасці.

Фота Аляксандра Дзідзевіча, БелТА.

ДА СВЯТКАВАННЯ 450-ГОДДЗЯ РЭФАРМАЦЫІ Ў БЕЛАРУСІ

Рэфармацыя стала адной з прычынаў імклівага росквіту беларускай культуры ў XVI ст. – філасофіі, дойлідства, кнігадрукавання, навучальных установаў. У той час у нашай краіне сфармавалася ўнікальная для Еўропы рэлігійная верацярпімасць, якая стала адной з асноўных каштоўнасцяў беларускага грамадства. Рэфармацыйны рух у Беларусі аказаў значны ўплыў на грамадскую думку і меў на мэце прымірэнне людзей розных поглядаў, паходжання і веравызнання на глебе служэння вышэйшым ідэалам, адным з якіх з'яўляецца адданая праца на карысць Радзімы. У 2003 годзе спаўняецца 450 год з пачатку шырокага распаўсюджання ў Беларусі рэфармацыйных ідэй, якія дагэтуль не згубілі сваёй актуальнасці. Беларуская грамадскасць, шырокае кола творчай і навуковай інтэлігенцыі, грамадскія аб'яднанні і творчыя саюзы Беларусі не могуць абмінуць такой значнай падзеі беларускай гісторыі.

13 лістапада адбылося ўстаноўчае пасяджэнне Аргкамітэту па святкаванні 450-х угодкаў Рэфармацыі ў Беларусі, старшынём абраны вядомы гісторык, прэзідэнт Міжнароднага грамадскага аб'яднання "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына", прафесар Анатоль Грыцкевіч. У Аргкамітэт увайшлі старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч, старшыня Саюза мастакоў Уладзімір Басальга, прэзідэнт Біблейскага таварыства Герман Родаў, рэктар Тэалагічнага інстытута Сяргей Цвор, а таксама вядомыя ўсёй Беларусі дзеячы культуры і навукі Беларусі: Радзім Гарэцкі, Ніл Гілевіч, Генадзь Бураўкін, Адам Мальдзіс, Леанід Лыч, Уладзімір Арлоў, Вячаслаў Чамярыцкі, Аляксей Марачкін, Георгі Штыхаў, Міхась Чарняўскі, Уладзімір Конан і многія іншыя.

Мэтай дзейнасці Аргкамітэту з'яўляецца прыцягненне ўвагі шырокіх колаў беларускай і міжнароднай грамадскасці да духоўнай, гістарычнай і культурнай спадчыны Рэфармацыі ў Беларусі. Асноўнымі задачамі былі зацверджаны: папулярызацыя ідэй і ведаў аб гісторыі Рэфармацыі, навуковае асэнсаванне Рэфармацыі, як духоўнай, гістарычнай і культурнай з'явы, а таксама ўшанаванне памяці знакамітых дзеячаў Рэфармацыі ў Беларусі.

На пасяджэнні вызначаны насычаны гадавы план святочных мерапрыемстваў па наступных кірунках: навуковы (правядзенне серыі лекцый ў Менску і рэгіёнах, прысвечаных розным аспектам Рэфармацыі, складанне календара дат, прысвечаных Рэфармацыі), інфармацыйны (стварэнне сайта ў Інтэрнэце, публікацыя серыі артыкулаў, інтэрвію з сябрамі Аргкамітэту, арганізацыя спецыяльных выпускаў у рэспубліканскай прэсе, прысвечаных Рэфармацыі), культурніцкі (правядзенне конкурсаў, канцэртаў, мастацкіх выставаў, выданне дыска сярэднявечнай музыкі), грамадскі (мемарыялізацыя мясцінаў, звязаных з рэфармацыяй у Беларусі, выданне кніг, каляндароў, паштовак, значкаў, арганізацыя народнага свята).

Прэс-служба Аргкамітэту

Прэм'ера на Купалаўскай сцэне

18 лістапада на малой сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы адбылася прэм'ера спектакля "У жніўні 36-га" зробленага творчымі сіламі "Тэатра п'есы".

У аснове твора – сапраўдныя матэрыялы 30-х гадоў мінулага стагоддзя Нацыянальнага архіву Рэспублікі Беларусь, якія прыязна прадставіў Купалаўскаму тэатру вядомы гісторык, архівіст і літаратар Віталь Скалабан.

Выкарыстаныя стэнаграмы допытаў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пятра Глебкі і Петруся Броўкі, што захоўваюцца ў фондах Нацыянальнага архіву Беларусі, сталі падставай для своеасаблівай п'есы, азначанай жанрам "дакументальны тэатр". Не толькі палітычна-ідэалагічныя моманты тых жахлівых гадоў прыцягнулі ўвагу сучасных гледачоў.

Рэжысёр Уладзімір Савіцкі і артысты-купалаўцы прачыталі матэрыялы, на фоне якіх – пакутлівы лёс, праз які прайшлі нашы вядомыя пісьменнікі, спрабуючы не толькі выжыць, але і захаваць чалавечую годнасць. "Людзьмі звацца!" – лейтматыў гэтага "дакументальнага тэатра" на ўсе часы і для ўсіх народаў.

Чыталі драму: народны артыст СССР Г. Аўсяннікаў, народны артыст Беларусі Г. Гарбук, заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь С. Краўчанка, Г. Маляўскі, У. Рагаўцоў, артысты В. Макарэвіч, В. Паўлюць, І. Пятроў.

На прэм'еры прысутнічалі вядомыя гісторыкі, літаратары, пісьменнікі і журналісты. Вольных месцаў у тэатры не было, людзі сядзелі нават на прыступках. Пасля спектакля некалькі заключных слоў сказаў Віталь Скалабан.

Наш кар.

Калі за адраджэнне мовы, чытай, спадарства, "Наша слова"!

Шаноўнае спадарства, сябры ТБМ! Ідзе падпіска на газету ТБМ "Наша слова" на першае паўгоддзе 2003 года.

Кошт падпіскі на першы квартал, нават знізіўся. Праўда, гэтае зніжэнне наўрад ці прыцягне шмат новых падпісчыкаў. Іх можа даць толькі павышэнне актыўнасці грамадзян і патаротам іх да беларускай мовы. А гэта ў многім залежыць ад актыўнасці арганізацый і сяброў ТБМ.

Мы просім усе арганізацыі ТБМ, як мага актыўней, правесці падпіску на газету "Наша слова", падпісаць яе для бібліятэк і школаў сваіх гарадоў і раёнаў. Але асабліва яшчэ раз мы просім, каб кожны сябар ТБМ падпісаўся сам і падпісаў свайго блізкага і знаёмага. Падпіска дасць нам магчымасць пратрымацца некалькі месяцаў. За гэты час мы спадзяёмся папраўіць свае справы.

Ф. СП - 1

Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету / часопіс **63865** (індэкс выдання)

НАША СЛОВА (назва выдання)

На 2003 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
X	X	X									

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

ПВ	месца	літар

на газету / часопіс **63865** (індэкс выдання)

НАША СЛОВА (назва выдання)

Кошт	падпіскі	1374 руб.	Колькасць камплектаў	1
	пераадрасоўкі	руб.		

На2003 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
X	X	X									

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

Слуцкі збройны чын

27 лістапада адзначаецца ўсімі свядомылі беларусамі ў Беларусі і розных краінах свету як дзень Герояў, як дзень Слуцкага збойнага чыну. 27 лістапада 1920 г. пачалася ўзброеная барацьба патрыётаў на Случчыне за незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі, супраць захопу Беларусі савецкай Расіяй. Адначасова беларускае сялянства бараніла сваё сацыяльнне становішча ад аграрнай палітыкі савецкай улады ("ваеннага камунізму"). Асноўнымі чыннікамі Слуцкага збройнага чыну 1920 г. былі шырокія масы беларускага сялянства, свядомыя беларусы-гараджане і беларускія нацыянальная інтэлігенцыя. Да паўстання далучыліся і незадаволеныя бальшавіцкай уладай людзі

Кіравана Слуцкім паўстаннем 1920 г. Беларуская рада Случчыны, пра якую наш сённяшні аповед.

Беларуская Рада Случчыны з'яўлялася выканаўчым і распарадчым органам улады ў Слуцку і Слуцкім павеце перад пачаткам паўстання і падчас яго – да канца 1920 года – на тэрыторыі, свабоднай ад бальшавіцкай улады. Дзейнічала яна ад 16 лістапада 1920 года да 20 студзеня 1921 года. Беларуская Рада Случчыны называлася таксама Радай Случчыны, або Слуцкай Беларускай Радай. Мела паўнамоцтвы часовага органа ўлады Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР) да склікання беларускага ўстаноўчага сойму і ўтварэння выбарнага кіраўнічага органа нацыянальнай улады ў Беларусі. Яна сталася палітычным органам кіраўніцтва Слуцкім збройным чынам.

Беларуская Рада Случчыны была абрана 14 лістапада 1920 года на Першым беларускім з'ездзе Случчыны, які адбыўся 14-15 лістапада 1920 года ў Слуцку, у доме Э. Вайніловіча перад самым адыходам польскіх войскаў з асноўнай часткі Слуцкага павету, якая па ўмовах прэлімінарнага мірнага дагавору паміж Польшчай і савецкімі Расіяй і Украінай (без удзелу Беларускай ССР) пакідалася савецкай Беларусі, а заходняя частка Слуцкага павету адыходзіла да Польшчы.

На Беларускім з'ездзе Случчыны ў склад беларускай Рады Случчыны было абрана 17 сяброў: Уладзімір Пракулевіч (старшыня), Анастас Анцыповіч, Пётр Бабарэка, Барысавец, Павел Жаўрыд, Янка (Іван) Біруковіч, Улас Дубіна, Арсен Паўлюкевіч, Іван Мацэлі, Я. Калпак (Каўпак), Юры Лістапад, Ануп-ры Нярoнскі, Рабы, Ю. Радзюк, Т. Раковіч, Васіль Русак, Юльян Сасноўскі. Кандыдатамі ў сябры Рады былі абраны 5 чалавек. Магчыма ў час Слуцкага збройнага чыну былі зроблены змены ў складзе Рады. У яе слад увайшлі Цімафей Мяшочак (Мяшэчак), кандыдат у сябры рады, Сяргей Бусел, Аляксей Кабычкін, Рыгор Грынько, Павел Бань, Марк Асвяцімскі.

На чале Рады стаў прэзідыюм з 5 чалавек: Ул. Пракулевіч, П. Жаўрыд, В. Русак, Ю. Сасноўскі, Ю. Радзюк. Па іншых звестках у прэзідыюме было 7 чалавек: Ул. Пракулевіч, П. Жаўрыд, А. Паўлюкевіч, В.Русак, і Біруковіч, Ю. Сасноўскі і Рабы.

Першы Беларускі з'езд Случчыны даверыў Беларускай Радзе Случчыны цывільную ўладу ў павеце і даручыў арганізацыю беларускага нацыянальнага войска.

У складзе Рады было 8 беларускіх эсэраў (Ул. Пракулевіч, В. Русак і інш.), іх спачуванцы (Ю. Лістапад і інш.); другая групоўка ў Радзе – гэта прыхільнікі генерала С. Булак-Балаховіча і П. Алексюка (А. Паўлювівіч, І. Мацэлі і інш.), былі прадстаўнікі і іншых груповак.

Нягледзячы на пэўныя ваганні, усе групоўкі згадзіліся ўзняць паўстанне за незалежнасць Беларусі, за інтарэсы сялян. Рада пачала дзейнічаць ў перыяд, калі ў канун ваенных дзеянняў савецка-польскай вайны 1919-1920 г. ўжо была падпісана дамова аб пераміры і прэлімінарных умовах міру (12 кастрычніка 1920 г.), але яшчэ ішоў працэс ратыфікацыі яго польскім і савецкім урадамі. Польскія войскі яшчэ павінны былі выводзіцца з усходняй часткі тэрыторыі Слуцкага павету, уключанай у склад БССР.

У гэтых умовах польскія акупацыйныя ўлады перадалі Радзе ўсю цывільную ўладу ў павеце і не перашкаджалі ў арганізацыі войска. Радзе Случчыны падпарадкоўваліся ўсе новастворaныя дэмакратычным шляхам органы мясцовага кіраўніцтва – беларускія нацыянальныя камітэты валасцей і вёсак, органы цывільнай адміністрацыі, а таксама беларуская народная міліцыя з дабраахвотнікаў (500 чалавек і 4500 чалавек рэзерву), якая падтрымлівала парадак у горадзе Слуцку і павеце. Дзеля фармавання войска як першачарговай справы створана "вайсковая тройка" з сяброў Рады П. Жаўрыда, капітана А. Анцыповіча і паручніка і Мацэлі, якая выпрацавала адозву да моладзі, заклікаючы тых, каму дарагая Бацькаўшчына, запісвацца ў войска.

Рада займалася і дыпламатычнай дзейнасцю. Яна заявіла "энергічны пратэст" ураду савецкай Расіі супраць намераў бальшавікоў заняць Слуцкі павет пасля адыходу з яго польскага войска. Беларуская рада абвясціла, што "сваю ўладу перадаць толькі ўраду, створанаму Усебеларускім кангрэсам 1917 года". Рада Случчыны заявіла таксама пратэст польскаму ўраду супраць перадачы Слуцкага павету ўладам БССР. Яна звярнулася да дэмакратыі ўсяго свету з пратэстам супраць падзелу тэрыторыі незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі. 21 лістапада 1920 г. Рада Случчыны выдала дэкларацыю, якая заклікала сялянства на барацьбу за "незалежную Беларусь у яе этнаграфічных граніцах" і за "інтарэсы сялянства".

Пры падтрымцы сялянства і гараджан Рада за тры дні сфармавала з дэбраахвотнікаў 1-ю Слуцкую брыгаду стральцоў войскаў Беларускай Народнай Рэспублікі ў складзе двух палкоў: 1-га Слуцкага і 2-га Грозаўскага. Яна прызначыла камандаванне брыгады і палкоў, займалася забеспячэннем войска зброяй і харчаваннем. Камандзірам брыгады быў прызнауаны капітан А. Анцыповіч, камандзірам 1-га палка – капітан П.Чайка, 2-га палка – капітан Л.Семянюк.

24 лістапада 1920 польскія войскі пакінулі Слуцк, і да прыходу ў горад 29 лістапада Чырвонай Арміі ўся ўлада ў горадзе і павеце належала Радзе і яе адміністрацыі. Перад прыходам бальшавіцкіх войскаў Рада загадала вайсковым часткам і міліцыі адыйсці на захад, у нейтральную зону, якая ствяралася паводле ўмоваў перамір'я да падпісання канчатковай мірнай дамовы: 30 кіламетраў, па 15 кіламетраў ад новай дзяржаўнай мяжы на савецкім і польскім баках.

У нейтральнай зоне, у мястэчку Семежава знайходзіліся Рада і штаб 1-й Слуцкай брыгады. На паседжанні Рады ў Семежаве было прынята рашэнне не падпарадкоўвацца генералу С. Булак – Балаховічу, які раней у лістападзе ў Мазыры абвясціў сябе галоўнакамандуючым усімі ўзброенымі сіламі незалежнай Беларусі, але армія якога да 26-га лістапада ўжо адступіла з усходняга Палесся на захад, на тэрыторыю, што адыйшла да Польшчы. Было таксама прынята рашэнне не ўступаць у перамовы з маскоўскім урадам, змагацца пад сцягам Беларускай Народнай Рэспублікі, грунтуючыся на палажэннях Трэцяй Устаўнай граматы 25 сакавіва 1918 года.

27 лістапада 1920 года пачаліся баявыя дзеянні слуцкім гаўстанцаў. Баі вяліся на ўчастках 1-га Слуцкага палка і 2-га Грозаўскага палка – ад Капыля да Вызны. Камандаванне 16-й арміі савецкіх войскаў вырашыла ачысціць нейтральную зону ад паўстанцаў. Польскія ўлады далі дазвол на ўваход 4 снежня савецкіх войскаў у нейтральную зону на тры дні, выказаўшы гэтым сваё адмоўнае стаўленне да паўстанцаў. Аднак карная аперацыя дала мізэрны вынік. Камандаванне Слуцкай брыгады, карыстаючыся падтрымкай насельніцтва, вывела асноўныя сілы з-пад удару савецкіх войскаў.

У гэты ж час рознагалосі ў кіраўніцтве паўстанцаў прывялі да змены камандавання брыгады. Камандзіра 1-га Слуцкага палка капітана П.Чайку арыштавалі па абвінавананні ў здрадзе. Ён спрабаваў перадаць пакет з сакрэтнымі дакументамі на савецкі бок. Рада Случчыны сабралася на надзвычайнае паседжанне і пастанавіла арыштаваць камндзіра брыгады капітана А. Анцыповіча і начальніка контрразведкі паручніка Антона Міpановіча. 3 снежня 1920 г. Рада прызначыла камандзірам 1-й Слуцкай брыгады штабс – капітана Антона Сокал-Кутылоўскага і часова перадала яму дыктатарскія паўнамоцтвы. У сувязі з уваходам чырвоных войскаў у нейтральную зону. Рада і штаб брыгады перабазаваліся ў вёску Грыцэвічы, за два кіламетры ад ракі Лані, у нейтральнай зоне, але ўжо на тэрыторыі, якая адыйшла да Польшчы, а з 20 снежня ў вёску Застравечча (цяпер Клецкі раён) каля ракі Лані, за якой ужо стаялі польскія войскі.

Пасля прыбыцця значных падмацаванняў і новага наступу савецкіх войскаў у нейтральнай зоне і нават на тэрыторыі Польшчы (куды польскае камандаванне даздваляла заходзіць савецкім войскам для барацьбы з паўстанцамі), калі скончыліся баепрыпасы і ўжо не хапала харчавання для жаўнераў, Рада Случчыны прыняла рашэнне ўсім жаўнерам перайсці памежную тады раку Лань у раёне размяшчэння 41-га польскага пяхотнага палка.

Перад самым адыходам за раку 1-шы Слуцкі полк за ўдзел у баях атрымаў ад Рады палкавы сцяг залацістага колеру, 2 метры даўжынёю і 1 метр шырынёю. Пасярэдзіне сцяга размяшчалася Пагоня 45 сантыметраў дыяметрам, а навокал яе надпіс: Першы Слуцкі полк Беларускай Народнай Рэспублікі.

28 снежня 1920 г. Рада Случчыны рызам з войскамі 1-й Слуцкай брыгады перайшла раку Лань. Жаўнеры і афіцэры Слуцкай брыгады былі раззброеныя польскімі вайскоўцамі і былі інтэрнаваныя спачатку ў мястэчку Сіняўка, а потым у лагеры ў Беластоку.

Пасля гэтага яны знаходзіліся ў лагеры ў Дарагуску. Іх вызвалілі толькі ў траўні 1921 г. пасля ратыфікацыі расійска-польскай мірнай дамовы.

Рада Случчыны пераехала з месца пераходу лініі нейтральнай зоны ў Баранавічы, дзе знаходзілася яшчэ месяц. На паседжанні 20 студзеня 1921 г. частка сяброў Рады прызнала сваім кіраўніком генерала С. Булак-Балаховіча, частка выехала ў Вільню, частка засталася ў Баранавічах.

Захаваўся пратакол паседжання Рады Случчыны ад 30 студзеня 1921 г., на якім прысутнічалі 9 сяброў Рады, што засталіся ў Баранавічах – У. Пракулевіч, В. Русак, Ю. Радзюк, У Дубіна, Ю. Лістапад, Я. Каўпак, П. Бабарэка, Ц. Мяшочак, С. Бусел.

На гэтым, апошнім паседжанні Беларуская Рада Случчыны абвесціла, што ўвесь час лічыць адзіным правамоуным урадам БНР урад на чале з В. Ластоўскім, выбраны 13 снежня 1919 г., а іншыя ўрады лічыць "самазванымі і здраднымі". Рада таксама адзначыла, што ўрад Польшчы рабіў перашкоды паўстанцкаму руху на Случчыне і падтрымліваў генерала Булак-Балаховіча, а самога Булак–Балаховіча абвінаваціла ў расколе беларускага нацыянальнага руху, а яго дзеянні авантурнымі і здраднымі. Рада Случчыны аб'явіла паручніку І. Мацэлі вымову за яго заяву ў польскіх газетах аб прызнанні Случчынай арганізацыі "Зялёны Дуб", генерала Булак–Балаховіча і яго палітычнага камітэта. Рада заявіла, што Случчыну прадстаўляе толькі Слуцкая рада.

На гэтым паседжанні Беларускай Рады Случчыны скончыліся, і яна спыніла сваю дзейнасць.

На паседжаннях 1-й агульнанацыянальнай палітычнай канферэнцыі прадстаўнікоў беларускіх нацыянальных сілаў у Празе-Чэшскай 27-28 верасня 1921 г. разглядалася пытанне аб Слуцкім усенародным паўстанні. Палітычная канферэнцыя прыняла рэзалюцыю аб Слуцкім паўстаніі. У рэзалюцыі адзначалася, што на Случчыне народ паўстаў "за незалежнасць і непадзельнасць сваёй Бацькаўшчыны, напісаў на сваім штандары: "ні польскіх паноў, ні маскоўскіх камуністаў".

Беларуская нацыянальна-палітычная парада канстатавала, што "гэтае плўстанне было задушана пераважнымі сіламі абодвух бакоў".

Слуцкі збройны чын стаўся прыкладам барацьбы беларусаў за сваю незалежную Беларускую дзяржаву. Дзень 27 лістапада стаўся Днём Герояў і адным са святочных дзён у гісторыі беларускага народа.

Жыве Беларусь!

Анатоль Грыцкевіч,
доктар гістарычных навук, прафесар.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі:
220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by
http://tbm org.by/ns/

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 2. 12. 2002 г.
Наклад 2500 асобнікаў. Замова № 2386
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 489 руб., 3 мес.- 1467 руб.
Кошт у розніцу: 120 руб.